

ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა ან მისი მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალური საჭიროება: ნორმატიული მოწესრიგების შინაარსისათვის

I. შესავალი

2017 წელს, „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის პრევენციისა და აღკვეთის შესახებ“ ევროპის საბჭოს კონვენციის (შემდეგში – „სტამბოლის კონვენცია“) რატიფიცირების შემდეგ, დანაშაულად განისაზღვრა ადევნება.¹ ადევნება არის ადამიანზე ფსიქოლოგიური ზემოქმედებისა და კონტროლის დამყარების ფორმა, რა დროსაც დამნაშავე იჭრება მსხვერპლის ცხოვრებაში, რამაც იგი შეიძლება მიიყვანოს სრულ იზოლაციამდე.² დამნაშავეს მიზანია მსხვერპლში შიშის განცდის გაჩენა.³ ამიტომ აღნიშნული ქმედების კრიმინალიზაციით კანონმდებელი იცავს ადამიანის ფსიქიკურ ჯანმრთელობას, უსაფრთხო და მშვიდ გარემოში არსებობის უფლებასა და ცხოვრების წესის თავისუფლებას.⁴ ამასთან, დაცული სფეროს კონტექსტში აღსანიშნავია შინაგანი სიმშვიდის დაცვის უფლებაც, ვინაიდან ადევნების ყველა მსხვერპლი განიცდის ფსიქოლოგიურ ტერორს.⁵

მოცემული ქმედებისთვის სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დასაკისრებლად ერთ-ერთი მთავარი კრიტერიუმია, დადგინდეს, ადევნების შედეგად დაზარალებულმა მნიშვნელოვნად შეიცვალა თუ არა ცხოვრების წესი ან შეექმნა თუ არა მას ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალური საჭიროება. პრაქტიკაში არსებული ურთიერთობების მრავალფეროვნებიდან გამომდინარე, შერჩევითი მართლმსაჯულების რისკებისგან დასაზღვევად და ნო-

¹ „საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსში“ ცვლილების შეტანის შესახებ“ საქართველოს 2017 წლის 4 მაისის კანონი.

² კავთუაშვილი, 2020, 92.

³ Explanatory Report to the Council of Europe Convention on Preventing and Combating Violence Against Women and Domestic Violence, Council of Europe Treaty Series, №210, para. 184.

⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 17 მარტის №725აპ-19 განაჩენი; საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2023 წლის 6 ივლისის №488აპ-23 განჩინება.

⁵ ჯიშკარიანი, 2018, 46.

რმის ობიექტური შინაარსის დასადგენად, მნიშვნელოვანია განიმარტოს, თუ რა იგულისხმება სიტყვათწყობაში – „ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა“.

სტატიის მიზანია სისხლის სამართლის კოდექსის (შემდეგში – „სსკ“) 151¹-ე მუხლის პირველი ნაწილის ბოლო წინადადების ანალიზის საფუძველზე ყურადღება გამახვილდეს ზემოაღნიშნული ცნების სწორ განმარტებასა და პრაქტიკაში მის სათანადო გამოყენებაზე. კერძოდ, უნდა დადგინდეს, თუ როგორ უნდა იქნეს გაგებული მოცემული სიტყვათშეთანხმება, რაც შეფასების განჭვრეტადი კრიტერიუმების შემუშავებას საჭიროებს. აღნიშნული ხელს შეუწყობს თანმიმდევრული და ერთგვაროვანი საგამოძიებო და სასამართლო პრაქტიკის ჩამოყალიბებას.

II. ნორმატიული მონესრიგების ფორმულირება და შინაარსი

სსკ-ის 151¹-ე მუხლის თანახმად, დასჯადია პირადად ან მესამე პირის მეშვეობით პირის, მისი ოჯახის წევრის ან ახლო ნათესავის უკანონო თვალთვალი, ან არასასურველი კომუნიკაციის დამყარება ტელეფონის, ელექტრონული ან სხვა საშუალებით, ან ნებისმიერი სხვა განზრახი ქმედება, რომელიც სისტემატურად ხორციელდება და იწვევს პირის ფსიქიკურ ტანჯვას ან/და პირის ან მისი ოჯახის წევრის ან ახლო ნათესავის მიმართ ძალადობის გამოყენების ან/და ქონების განადგურების საფუძველიან შიშს, რაც პირს ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლას აიძულებს ან მისი მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალურ საჭიროებას უქმნის.

თეორიასა და პრაქტიკაში ადევნება მიიჩნევა მატერიალურ დანაშაულად და მისი დასრულებისათვის სავალდებულო კრიტერიუმებად განსაზღვრულია ნორმაში ჩამოთვლილი ერთ-ერთი ქმედების განხორციელება და შესაბამისი ერთ-ერთი შედეგის დადგომა.⁶ დანაშაულებრივ ქმედებად დადგენილია ისეთი ქცევების ერთობლიობა, რომლის ცალკეული ელემენტები დამოუკიდებლად ყოველთვის არ ქმნის დანაშაულს.⁷ ამდენად, ადევნება მოიცავს სხვადასხვა ქმედებისა და შედეგის ერთობლიობას, რომელთა კუმულაციურად შესრულება ქმნის დანაშაულის შემადგენლობას, თუმცა ნაშრომში განხილულია აღნიშნული

⁶ დვალიძე, ხარანაული, თუმანიშვილი, წიქარიშვილი, 2019, 325; ლეკვეიშვილი, მამულაშვილი, თოდუა, 2023, 445, 452, 454; რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 2 მარტის №1-102-20 განაჩენი.

⁷ „ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლისა და პრევენციის შესახებ“ ევროპის საბჭოს კონვენციის განმარტებითი ანგარიში, სტამბოლი, 11.V.2011, 63.

შემაღგენლობის მხოლოდ ერთი კომპონენტი, რომელიც პირის ცხოვრების მნიშვნელოვნად შეცვლის იძულებაზე ან მისი მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალურ საჭიროებაზე მიუთითებს.

კანონმდებელი „ცხოვრების წესის“ მნიშვნელოვნად შეცვლას, როგორც ადევნების შედეგად დამდგარ მოცემულობას, ორ ალტერნატივად განიხილავს, კერძოდ: ა) როდესაც პირის ცხოვრების წესი უკვე მნიშვნელოვნად შეცვლილია ან ბ) პირს ცხოვრების წესი არ შეუცვლია, თუმცა მისი შეცვლის რეალური საჭიროება უდგას. ერთ-ერთის არსებობაც საკმარისია იმისათვის, რომ, სხვა პირობებთან ერთად, შეიქმნას დანაშაულის შემაღგენლობა.

1. ტერმინ „ცხოვრების წესის“ განმარტება

ცხოვრების წესი არის სოციალური კატეგორია, რომელიც მოიცავს ინდივიდის, სოციალური ჯგუფის, საზოგადოების სხვადასხვა ტიპის მოქმედებების ან საქმიანობის ერთობლიობას.⁸ თითოეული ადამიანის ყოველდღიური საქმიანობა დაკავშირებულია სხვადასხვა აქტივობის შესრულებასთან, რაც მისი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. უმეტესად, ეს აქტივობები აგრძნობინებს ადამიანს თავს სოციალურად აქტიურ სუბიექტად, რაც მისი სიმშვიდისა და კეთილდღეობის გარანტიაა. არასასურველმა ქმედებებმა კი შესაძლოა ინდივიდს მნიშვნელოვანი დაბრკოლებები შეუქმნას, სრულფასოვნად ჩაერთოს საზოგადოებრივ ცხოვრებაში.⁹

ცხოვრების წესი მოიაზრებს იმ კომპლექსური გარემოებების ერთობლიობას, რაც მოიცავს სოციალურ ურთიერთობებს, სამსახურს, ოჯახურ, პირად ურთიერთობებს, თავისუფალი დროის გამოყენებას ნება-სურვილის მიხედვით და ა.შ.¹⁰ აღნიშნულში იგულისხმება შემთხვევები, როდესაც დაზარალებული იძულებული ხდება, იშვიათად გავიდეს სახლიდან ან გავიდეს მხოლოდ სხვა პირთა თანხლებით, შეიცვალოს ტელეფონის ნომერი, საცხოვრებელი ან სამუშაო ადგილი და ა.შ.¹¹ შესაბამისად, ადამიანის მიერ ყოველდღიურ სოციალურ აქტივობებზე უარის თქმა, რაც გამონეწეულია დამნაშავის მხრიდან არასასურ-

⁸ სოციალურ და პოლიტიკურ ტერმინთა ლექსიკონი-ცნობარი, 2004, 351.

⁹ მერებაშვილი, 2018, 74.

¹⁰ რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 21 ივნისის №1/369-18 განაჩენი; ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 19 სექტემბრის №1/319-18 განაჩენი; რუსთავის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 2 მარტის №1-102-20 განაჩენი; ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2020 წლის 10 აპრილის №1/138-20 განაჩენი.

¹¹ სტამბოლის კონვენციის 34-ე მუხლის (ადევნება), სასამართლო პრაქტიკა, 2019, 74.

ველი და განგრძობითი ქმედებების განხორციელებით, ცხოვრების წესის შეცვლად უნდა განიხილებოდეს.

2. ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა

მხოლოდ ცხოვრების წესის შეცვლა არ არის საკმარისი. როგორც ნორმის დისპოზიციაშია მითითებული, პირმა მნიშვნელოვნად უნდა შეიცვალოს ცხოვრების წესი, რომელიც ქმედების დასჯადობის ფარგლებს კიდევ უფრო აფართოებს.¹² შესაბამისად, გრამატიკული განმარტებიდან გამომდინარე, ცხოვრების წესის უმნიშვნელო ცვლილება, არ იქნება საკმარისი სისხლისსამართლებრივი პასუხისმგებლობის დასაკისრებლად. კანონმდებლობაში არ არის განმარტებული ტერმინი „მნიშვნელოვნად“, რაც გამოძიებასა და სასამართლო პრაქტიკაში ტოვებს სხვადასხვაგვარი ინტერპრეტაციის სივრცეს.¹³ ამიტომ ერთიანი მიდგომის ჩამოსაყალიბებლად, უნდა განიმარტოს, თუ რა იგულისხმება სიტყვებში – „მნიშვნელოვნად შეცვლა“.

სასამართლოს განმარტებით, ტერმინი „მნიშვნელოვანი“, როგორც შემადგენლობის ნორმატიული შინაარსი, ხაზს უსვამს იმ გარემოებას, რომ არაა-რსებითი, უმნიშვნელო ხასიათის ცვლილება ან ცვლილების საჭიროება გამო-რიცხავს სისხლისსამართლებრივ პასუხისმგებლობას ადევნებისთვის.¹⁴ მაგა-ლითად, სოციალურ ქსელში არასასურველი პირის დაბლოკვა, დამნაშავის მიერ მირთმეული ყვავილების გადაყრა, ფანჯრის მიხურვა რამდენიმე საათით და ა.შ.¹⁵ შესაბამისად, დამნაშავის ქმედებები პირს უნდა უქმნიდეს ისეთ დისკომ-ფორტს, რომ ფიქრობდეს მისამართის ან ტელეფონის ნომრის შეცვლაზე და რა-იმე სხვა განსაკუთრებული შედეგის დადგომა აუცილებელი არ არის.¹⁶

მნიშვნელოვანი ხასიათის ცვლილება ან ცვლილების საჭიროება ნიშნავს პირის ცხოვრების ჩვეული რიტმის იმგვარ დარღვევას, როდესაც დაზარალებულს სასურველი ქცევის განხორციელებისთვის სჭირდება ზედმეტი დროისა და ენერგიის ხარჯვა, ზედმეტი ეკონომიკური სახსრების გამოყენება ან სხვა

¹² მითაიშვილი, 2020, 198.

¹³ ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებზე მომუშავე ექსპერტთა ჯგუფის (GREVIO) საბაზისო შეფასების ანგარიში საქართველოს შესახებ, სტრასბურგი, 2022, პარ. 241.

¹⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 17 მარტის №725აპ-19 განაჩენი.

¹⁵ დვალიძე, ხარანაული, თუმანიშვილი, ნიქარიშვილი, 2019, 328.

¹⁶ ჯიშკარიანი ბ., სტამბოლის კონვენცია და მისი გავლენები ქართულ სისხლის სამართალზე, წიგნში: სისხლის სამართალი და ადამიანის უფლებები, ბ. ჯიშკარიანისა და მ. პ. ვასმერის რედაქტორობით, თბილისი, 2019, 52.

ისეთი მოქმედება ან მისგან თავის შეკავება, რაც მას მომეტებულ დისკომფორტს უქმნის.¹⁷ ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალურ საჭიროებაში კი იგულისხმება ისეთი შემთხვევა, როდესაც ადევნება, მისი ინტენსივობისა და ხასიათის გათვალისწინებით, მსხვერპლისთვის ობიექტურად ქმნის ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლის საჭიროებას და ამას გრძნობს თავად დაზარალებულიც.¹⁸ ამდენად, ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში უნდა გაანალიზდეს, თუ რა სახის ზეწოლა ხდება მსხვერპლზე და ობიექტურად აუცილებელი იქნებოდა თუ არა მის ადგილას ცხოვრების სტილის შეცვლა.¹⁹ მაგალითად, ერთ-ერთ საქმეში „ბრალდებულის მხრიდან განხორციელებული ადევნების გამო მსხვერპლი იძულებული გახდა მნიშვნელოვნად შეეცვალა ცხოვრების წესი, სისტემატურად იცვლიდა სახლიდან სკოლაში, ბაღში თუ მაღაზიაში გასასვლელი გზების მარშრუტს, ერიდებოდა ქუჩაში მარტო სიარულს.“²⁰ კიდევ ერთ საქმეში არასასურველი კომუნიკაციის სისტემატური დამყარების გამო დაზარალებული იძულებული გახდა რამდენჯერმე შეეცვალა საცხოვრებელი სახლი, რაც ასევე ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლად შეფასდა.²¹ რაც შეეხება ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლის საჭიროებას, როგორც ერთ-ერთ საქმეში გამოვლინდა, დაზარალებულმა დაიწყო ფიქრი იმის თაობაზე, რომ გაეყიდა მშობლების სახლი, სადაც ცხოვრობდა და სხვაგან გადასულიყო საცხოვრებლად.²²

საქმეებში, სადაც ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა ან მისი შეცვლის რეალური საჭიროების არსებობა სასამართლომ დაკმაყოფილებულად მიიჩნია, როგორც წესი, რამდენიმე ქმედების განხორციელებაზე იყო მითითება. დაზარალებული თავს არიდებდა სახლიდან მარტო გასვლასა და სამსახურში წასვლას,²³ შეიცვალა საცხოვრებელი მისამართი, სამუშაო ადგილი და მობილური ტელეფონის ნომერი,²⁴ იძულებული გახდა, კიდევ ერთხელ შეეცვალა

¹⁷ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 17 მარტის №725აპ-19 განაჩენი.

¹⁸ ლეკვეიშვილი, მამულაშვილი, თოდუა, 2023, 453-454.

¹⁹ ჯიშკარიანი, 2018, 47.

²⁰ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 3 ივნისის განაჩენი.

²¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2020 წლის 11 ივნისის №1აპ-20 განჩინება.

²² ზუგდიდის რაიონული სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2018 წლის 19 სექტემბრის №1/319-18 განაჩენი.

²³ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2023 წლის 6 ივლისის №488აპ-23 განჩინება.

²⁴ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2023 წლის 4 ივლისის №413აპ-23 განჩინება.

საცხოვრებელი სახლი, სხვა გზით ევლო სამსახურში და ტელეფონზე უცხო ნომრებისთვის არ ეპასუხა,²⁵ დამნაშავის მხრიდან განხორციელებული არასასურველი ქმედებების შედეგად დაზარალებულს შეექმნა ტელეფონის შეცვლის ან ქვეყნის დატოვების რეალური საჭიროება,²⁶ დაზარალებული სამსახურში ვერ დადიოდა თავისუფლად, სახლში შეშინებული მიდიოდა, მანქანას სახლთან ვერ აჩერებდა, ცდილობდა ისე ემოძრავა, რომ ბრალდებულს ვერ დაენახა, სამსახურში ცდილობდა ადრე მისულიყო ან დაეგვიანა, მარტო გადაადგილების ეშინოდა და სთხოვდა დახმარებას მამის მეგობარს, რომელიც სამსახურში აკითხავდა და სახლში აცილებდა გარკვეული პერიოდის განმავლობაში.²⁷ ზემოაღნიშნულისგან განსხვავებით, ერთ-ერთ საქმეში მხოლოდ სამუშაო ადგილის შეცვლა შეფასდა ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლად.²⁸

III. ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლის მთავარი ფაქტორები

ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა ან მისი მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალური საჭიროების დადგომა მიჩნეულია ადევნების სავალდებულო გარემოებად. სსკ-ის 151¹-ე მუხლის სიტყვასიტყვითი განმარტებიდან გამომდინარე, მიუხედავად იმისა, რომ შესაძლოა პირმა სისტემატური უკანონო თვალთვალის ან სხვა არასასურველი კომუნიკაციის დამყარების შედეგად განიცადოს ფიზიკური ტანჯვა ან გაუჩნდეს საფუძვლიანი შიში, თუ ცხოვრების წესი მნიშვნელოვნად არ შეცვალა ან მისი შეცვლის რეალური საჭიროება არ გაუჩნდა, ქმედება სისხლის სამართლის დასჯადობის ფარგლებს მიღმა რჩება.²⁹ შესაბამისად, ადევნების დანაშაულის ფორმულირება უფრო შეზღუდულია, ვიდრე ამას სტამბოლის კონვენცია ითვალისწინებს, ვინაიდან დაწესებულია მსხვერპლის ცხოვრების მნიშვნელოვნად შეცვლის ან მისი რეალური საჭიროების არსებობის მოთხოვნა, ნაცვლად იმისა, რომ ფოკუსირდეს დამნაშავის ქცევაზე. შესაბამის-

²⁵ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2022 წლის 16 დეკემბრის №922აპ-22 განჩინება.

²⁶ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა პალატის 2022 წლის 21 თებერვლის №864აპ-21 განჩინება.

²⁷ თბილისის საქალაქო სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა საგამოძიებო, წინასასამართლო სხდომისა და არსებითი განხილვის კოლეგიის 2020 წლის 6 თებერვლის №1/4978-19 განაჩენი.

²⁸ თელავის რაიონული სასამართლოს სისხლის სამართლის საქმეთა კოლეგიის 2019 წლის 26 ნოემბრის №1/290-19 განაჩენი.

²⁹ მითაიშვილი, 2020, 200.

სად, საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსით განსაზღვრული ადევნების შემადგენლობა, დამნაშავის ნაცვლად, მსხვერპლის ქმედებაზე აკეთებს აქცენტს, რამაც შესაძლოა გამოიწვიოს მტკიცების ტვირთის მსხვერპლზე გადატანა იმის დასადასტურებლად, რომ მას ადევნების შედეგად მოუწია ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა.³⁰

საქართველოს მსგავსად, პრობლემურია ესპანეთის სისხლის სამართლის კოდექსით განსაზღვრული ადევნების შემადგენლობა, ვინაიდან მოცემულ შემთხვევაშიც აქცენტის გადატანა ხდება მსხვერპლზე, რომელსაც სთხოვენ დამტკიცოს, რომ დამნაშავის დაჟინებულმა და განმეორებითმა მუქარამ გამოიწვია მისი ყოველდღიური რუტინის ცვლილება. შესაბამისად, ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებზე მომუშავე ექსპერტთა ჯგუფმა (GREVIO) ესპანეთს საკანონმდებლო ცვლილებების საჭიროებაზე მიუთითა და ადევნების შემადგენლობიდან ყოველდღიური რუტინის შეცვლის ცნების ამოღების რეკომენდაცია გასცა.³¹ თუმცა, აღნიშნულისგან განსხვავებით, ზოგიერთი სხვა ქვეყნის კანონმდებლობაში, ვისაც სტამბოლის კონვენციიდან გამომდინარე, კრიმინალიზებული აქვთ ადევნება, არ არის დანესებული სავალდებულო მოთხოვნა ცხოვრების წესის შეცვლასთან დაკავშირებით. მაგალითად, გერმანიის სისხლის სამართლის კოდექსის 238-ე მუხლით კრიმინალიზებული ადევნების დანაშაული შეესაბამება სტამბოლის კონვენციის მოთხოვნებს, რომელიც დამნაშავის ქცევაზეა დაფუძნებული და არა შედეგზე.³² სტამბოლის კონვენციით გათვალისწინებული ადევნების დეფინიციას შეესაბამება, ასევე ესტონეთის, ისლანდიისა და ნორვეგიის კანონმდებლობაც.³³

ამდენად, სტამბოლის კონვენციიდან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, რომ საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი არ ითვალისწინებდეს სავალდებულო მოთხოვნას მსხვერპლის მიერ ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლასთან დაკავშირებით, ვინაიდან აღნიშნულ დათქმას მტკიცების ტვირთი გადააქვს დაზარალებულზე და მისგან მოითხოვს, წარმოადგინოს მტკიცებულებები ადევნების შედეგად ცხოვრების წესის შეცვლის დასადასტურებლად.

³⁰ ქალთა მიმართ ძალადობისა და ოჯახში ძალადობის წინააღმდეგ მიმართულ ქმედებებზე მომუშავე ექსპერტთა ჯგუფის (GREVIO) საბაზისო შეფასების ანგარიში საქართველოს შესახებ, სტრასბურგი, 2022, პარ. 241.

³¹ GREVIO Baseline Evaluation Report: Spain, 2020, para. 216-218.

³² GREVIO Baseline Evaluation Report: Germany, 2022, para. 245.

³³ GREVIO Baseline Evaluation Report: Estonia, 2022, para. 166; GREVIO Baseline Evaluation Report: Iceland, 2022, para. 197; GREVIO Baseline Evaluation Report: Norway, 2022, para. 181.

შესაბამისად, ძალიან მაღალი მოთხოვნაა დაწესებული იმისათვის, რომ პირის პასუხისმგებლობის საკითხი დადგეს, ამიტომ მნიშვნელოვანია საკანონმდებლო ცვლილების გზით გაუქმდეს ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა ან მისი შეცვლის საჭიროება, როგორც ადევნების სავალდებულო მოთხოვნა.

IV. დასკვნა

მნიშვნელოვნად შეიცვალა თუ არა პირმა ცხოვრების წესი ან დგას თუ არა მისი მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალური საჭიროების წინაშე, უნდა დადგინდეს ყოველ კონკრეტულ შემთხვევაში, რაც მოითხოვს სოციალური და კულტურული კონტექსტის გათვალისწინებას. ადამიანი ცხოვრების წესს იცვლის სწორედ თავის დაცვის მიზნებიდან გამომდინარე, ვინაიდან ფიქრობს, რომ თუ ისევ ძველებურად გააგრძელებს ცხოვრებას (მაგალითად, ჩვეული გზით წავა სამსახურში, დარჩება იმავე საცხოვრებელ სახლში და ა.შ.), მის მიმართ საფრთხე კიდევ უფრო გაძლიერდება, რადგან დაზარალებულის ყოველდღიური ქცევა, ცხოვრების წესი უკვე კარგადაა ცნობილი დამნაშავესთვის.

გარემოებების შეფასებისას ყურადღება უნდა გამახვილდეს ისეთ კრიტერიუმებზე, როგორიცაა, ექმნება თუ არა ადამიანს დისკომფორტი, სჭირდება თუ არა ზედმეტი დროისა და ენერგიის დახარჯვა, სჭირდება თუ არა დამატებითი ფინანსური სახსრების გამოყენება, უნევს თუ არა უარის თქმა ყოველდღიურ საზოგადოებრივ თუ სოციალურ ურთიერთობებსა და აქტივობებზე, ეზღუდება თუ არა თავისუფლად გადაადგილების შესაძლებლობა. აღნიშნული გარემოებები ცალ-ცალკე ან ერთობლივად აკმაყოფილებს ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლას ან მისი მნიშვნელოვნად შეცვლის რეალური საჭიროების კომპონენტს.

გასათვალისწინებელია ისიც, რომ ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა ან მისი შეცვლის რეალური საჭიროების შექმნა უაღრესად მაღალ ზღვარს აწესებს იმისათვის, რომ პირს ადევნებისთვის დაეკისროს პასუხისმგებლობა. ამიტომ, მნიშვნელოვანია, აღნიშნული დანაშაულის შემადგენლობის ნორმატიული მოწესრიგება ჩამოყალიბდეს სტამბოლის კონვენციის შესაბამისად და მოიხსნას ადევნების ჩამდენი პირის პასუხისმგებლობაში მიცემისთვის დაწესებული მაღალი ზღვარი და ცხოვრების წესის მნიშვნელოვნად შეცვლა ან მისი შეცვლის რეალური საჭიროების შექმნა მიიჩნეოდეს არასავალდებულო წინაპირობად ან მუხლის დისპოზიციიდან იქნეს ამოღებული.

გამოყენებული ლიტერატურა

- დვალიძე ი., ხარანაული ლ., თუმანიშვილი გ., ნიქარიშვილი კ., ადამიანის უფლებებისა და თავისუფლებების წინააღმდეგ მიმართული დანაშაულები საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით (კომენტარი), თბილისი, 2019
- კავთუაშვილი ე., ადევნება – როგორც ძალადობა, ჟურნ. „მართლმსაჯულება და კანონი“, №1(65), 2020
- ლეკვეიშვილი მ., მამულაშვილი გ., თოდუა ნ., სისხლის სამართლის კერძო ნაწილი, დანაშაული ადამიანის წინააღმდეგ, ნ. I, ნაწ. I, მე-8 გამოცემა, თბილისი, 2023
- მერებაშვილი ნ., ადევნების დასჯადობის ლეგიტიმაცია, სისხლის სამართლის აქტუალური საკითხები, „სამართლის ჟურნალი“, №3, 2018
- მითაიშვილი მ., ადევნების კრიმინალიზაცია და მასთან დაკავშირებული აქტუალური საკითხები, წიგნში: ადამიანის უფლებათა დაცვა და სახელმწიფოს დემოკრატიული ტრანსფორმაცია, კ. კორკელიას რედაქტორობით, თბილისი, 2020
- სოციალურ და პოლიტიკურ ტერმინთა ლექსიკონი-ცნობარი, ე. კოდუას რედაქტორობით, თბილისი, 2004
- სტამბოლის კონვენციის 34-ე მუხლის (ადევნება), სასამართლო პრაქტიკა, მ. კვაჭაძის რედაქტორობით, საქართველოს უზენაესი სასამართლო, თბილისი, 2019
- ჯიშკარიანი ბ., ადევნება, როგორც სისხლის სამართლებრივი შემადგენლობა, „გერმანულ-ქართული სამართლის ჟურნალი“, №3, 2018
- ჯიშკარიანი ბ., სტამბოლის კონვენცია და მისი გავლენები ქართულ სისხლის სამართალზე, წიგნში: სისხლის სამართალი და ადამიანის უფლებები, ბ. ჯიშკარიანისა და მ. პ. ვასმერის რედაქტორობით, თბილისი, 2019